—99 Kastre mõisas põllutööd tolleaegse kuulsa põllumehe N. v. Esseni juures. Oli hiljemini lühemat aega Kiidjärve ja Kaagvere mõisa valitsejaks, töötas 1902. a. »Postimehe« toimetuses, õppis 1903—06 J. Tõnissoni soovitusel ja kaasabil põllutulundust Königsbergi ülikoolis ja selle kursuse lõpetamise järel Zürichi polütehnikumis. 1906. a. sügisel kutsuti E. »Põllutöölehe« peatoimetajaks, kellena tegev oli 4 a., juhtides ühtlasi Tartu Põllumeeste Seltsi kaubandusosakonda, mis tema eestvõttel hiljemini Majanduse Ühisuseks muudeti. Viimase juhiks oli E. oma õnnetu surmani 24. VII 1914. E. laiendas suurelt ühingu tegevust ja võitis temale hea kuulsuse kodu- ning välismaal. Ta oli L.-Eesti Põllumeeste Kekseltsi asutajaid ja esimees, võttis osa keskühingu »Estoonia« asutamisest, korraldas tarvitajate-ühingute kesksisseostu Tartu Maj.-Ühisuse juures, kutsus ellu seemneviljatoimkonna, oli Tartu Põllumeeste Seltsi abiesimees, Tartu Kaubandusl. Hariduse Edendamise Seltsi esimees ning mainitud seltsi ja Kooliõpetajate Ühisuse poolt asutatud kommertskooli kuratooriumi esimees, Tartu Krediitühisuse nõukogu esimees; E. töötas kaasa Tartu I Laenu- ja Hoiu-Ühisuses, Balti Sooparanduse Seltsis, Tartu Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsis, Eesti Kirjanduse Seltsis, Tartu Vaeste Hoolekande Ühisuses ja ka teistes seltsides. E. oli teerajajaks ka eesti põllutulundus-teaduse alal; parandas kartuli, lina, kaera sorte (Eisenschmidti lipukaer); edendas põllumeeste seas kunstväetiste tarvitamist, korraldas selleks esimesed katsed ja avaldas nende tulemused trükis; tõi välismaalt uusi põllutöö-riistu ja -masinaid, asutas sellekohaseid ühinguid, konstrueeris välismaa riistad ümber eesti olude kohaselt (Tartu Põllum. Seltsi ader). — E. uuris kodumaa väikepõllupidamist, 200 talu läbi käies, kirjutas saadud materjali najal esimese sellesarnase teadusliku töö »Väikepõllupidamine Tartu maakonnas« (ilm. 1912), mille eest Königsbergi ülikoolis a. 1911 dr. astme omandas. Peale selle on tema sulest ilmunud üle 200 artikli »Põllutöölehes«, »Ühistegevuslehes«, »Postimehes« j. m. Eriraamatuina on E.-ilt veel ilmunud: »Looma toidunaerid, nende tähtsus ja kasvatamine« (1903), »Juhatus heina- ja karjamaa pidajatele« (1906), »Mis loomatoidu puuduse tõrjumiseks teha tuleb« (1906), »Loomatoidu juurikad« (1911). Peale E.-i surma avaldas J. Hünerson E.-ilt käsikirjas säilinud töö »Maapind ja tema tundmine« (1916).

Dr. phil. A. E.-i elulugu ja tegevus (1924).

P. K.

EISENSCHMIDT, Wilhelm Gottfried, sünd. 17. XII 1839 Otepää klk., Pühajärvel mõldri pojana, oli Tartu gümn. lõpetamise järel (1860) kaks a. kodu-kooliõpetaja Põhja-Eestis, siis 1863—67 stud. theol. Tartus, tegi 1868 konsist. eksami, pidas prooviaastat Kanapääs õp. G. Holsti juures, seati 17. V 1870 vastasutatud Eesti Peetri kog. õpetajaks Tartus koguduse tungival soovil, kusjuures kogudus kroonu abiraha, mis E. ülikoolis saanud ja mis teda kohustas Sise-Venemaale kirikuõpet. minema, tagasi maksis. Peetri kogudus kasvas jõudsasti; 1884. a. ehitati koguduse kirik, üks suuremaist Eestis, mis tornide ülesseadmisega 1903 lõplikult valmis sai. 1901 omandas Peetri kogudus täielise iseseisvuse oma eestseisusega, kelle juhatajaks sai dr. med. H. Koppel (vt.); uue eestseisuse hoolel loodi kogudusele uue ajakohase ja avara põhikirja alusel (kinnitatud 1909) korraldus, mis võimaldas ja edendas koguduse liikmete aktiivset osavõttu koguduse elust ja omavalitsusest; 1906. a. asutati emakeelne koguduse algkool ja 1910 ehitati suurem köstri- ja koolimaja. 1913. a. jaotati Peetri kogudus kaheks pihtkonnaks, kusjuures E. I pihtkonna õpetajaks jäi ja sellena toimis kuni oma surmani, mis järgnes 25. III 1922 äkitselt ühe koduse ametitalitüse puhul linnas. — Eesti rahvusliku elu koidikul seisab E. rahvusliku liikumise äratajate ja edendajate esimeses reas. Juba õpetajaameti kandidaadina saab ta oma eesti meele poolest tuttavaks, nii et rahvuslikult mõtlejad teda uue eesti koguduse õpetajaks soovivad; õpetajana võtab E. osa Eesti üliõpilaste esimestest koondamispüüetest, mis 1870. a. järel kindlama kuju omandavad, samal a. valitakse ta Tartu Eesti Põllum. S.-i eestseisusesse; E. Kirjameeste Seltsis on E. asutajaid liikmeid ja esimene abi-esimees 1873—78; 1870 valitakse E. Aleksandri kooli peakomitee liikmeks ja toimib selle laekahoidjana kuni 1882. a., mil lahkub teravate lahkhelide tagajärjel Eesti avalikus elus, jäädes sest ajast peale tegelikult täiesti eemale kõigist Eesti rahvuslikest püüdeist ning ettevõtteist ja piirdudes ainuüksi koguduse õpetaja tegevusega. — Peale noorpõlves tehtud kaastöö Jannseni »Eesti Postimehele« ja seltsides peetud kõnede avaldas E. vanemas eas trükis lühikese »Tartu Peetri koguduse ajaloo« (Tartus, 1909).

Post. 1922, nr. 70; E. Kirj. 1923, nr. 3; H. Rosenthal, Kulturbestrebungen d. Estn. Volkes (1912), lk. 87, 118, 129, 196.

J. K.

EKSTRÖM, Martin, sõdur, sünd. 7. XII 1887 ukj. Möklinta klk. Wästmanlandis Rootsis, teenis a.-st 1905 Upplandi kahurväes, astus a. 1911 Pärsia sandarmiväkke, teenides seal suure eduga 4 a. ja omandades kapteni kraadi. A. 1915 läks E. üle Saksa-Pärsia teenistusse ja võttis osa sõjategevusest vene-

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 83